

T.Y.B.A.

HISTORY

MEDIEVAL INDIA (1000 A.D. TO 1707 A. D.)

(Paper – IV) (28/12/2018)

Duration: 3 Hours

Marks :- 100

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B.:**
- 1. Attempt any five questions.**
  - 2. All question carry equal marks.**

- Q.1** Discuss the Socio-economic conditions of India on the eve of the Turkish Invasion. **20**
- Q.2** Describe the different policies of Muhammad Bin Tughlaq. **20**
- Q.3** Examine the Market policy and Military reforms of Ala-ud-Din-Khilji. **20**
- Q.4** Briefly explain the rise and fall of the Vijaynagar empire. **20**
- Q.5** Give an account of Babur's role in establishment of Mughal empire in India. **20**
- Q.6** Narrate the Akbar's Rajput Policy in expansion of the Mughal empire. **20**
- Q.7** Assess the Central and provincial administration of the Mughals. **20**
- Q.8** Evaluate the contribution of Sambhaji in Maratha Swarajya. **20**
- Q.9** Trace the contribution of Bhakti Saints in the Socio-Cultural Movement in India. **20**
- Q.10** Write short note on (Any Two) **20**
- Balban
  - Iqta system
  - Position of women during Medieval period
  - Art and architecture of Sultanate period.

*****

वेळ : ३ तास

एकूण गुण :- १००

Please check whether you have got the right question paper.

सूचना:

१. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

- प्र.१ तुर्की आक्रमणाच्या वेळी भारतातील सामाजिक आणि आर्थिक परिस्थितीची चर्चा करा.
- प्र.२ मोहम्मद बिन तुघलक च्या विविध धोरणांचे वर्णन करा.
- प्र.३ अल्लाउद्दीनचे बाजार नियंत्रण धोरण व लष्करी सुधारणांचे परीक्षण करा.
- प्र.४ विजयनगर साम्राज्याचा उदय व ऱ्हास स्पष्ट करा.
- प्र.५ भारतातील मुघल साम्राज्य स्थापनेत बाबरच्या भूमिकेचा आढावा घ्या.
- प्र.६ मोगल साम्राज्य विस्तारासाठी अकबरच्या राजपूत धोरणांचा आढावा घ्या.
- प्र.७ मोगलांच्या केंद्रीय व प्रांतीय प्रशासनाचा आढावा घ्या.
- प्र.८ मराठा स्वराज्यातील छत्रपती संभाजींचे योगदान विशद करा.
- प्र.९ भारतातील भक्ती चळवळीतील संतांचे सामाजिक आणि सांस्कृतिक योगदानावर प्रकाश टाका.
- प्र.१० टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)
- १) बल्बन
  - २) इक्ता पद्धत
  - ३) मध्ययुगीन काळातील स्त्रियांची स्थिती
  - ४) सुलतान कालीन कला व स्थापत्य

*****

Instruction – 1) Attempt any five questions.

2) All questions carry equal marks.

Qus. 1 Explain the nature and importance of 1857's Revolt.

Qus. 2 Explain the contribution of Bramho Samaj & Arya Samaj in the Movement of Social & Religious Reformation.

Qus. 3 Give detail account of the background of the emergence of Extremism and also discuss the contribution of LokmanyaTilak in the National Movement.

Qus. 4 Discuss the contribution of Sardar Patel in merger of Princely States.

Qus. 5 Write short notes. [Any Two]

A] Political and Religious factors of the Revolt of 1857

B] Drain Theory

C] Revolutionary Nationalism

D] Quite India Movement

Qus. 6 Analyse the factors that causes imposition of Emergency in 1975.

Qus.7 Evaluate the performance of Janata Government [1977-80].

Qus. 8 Review the relation of India-U.S.S.R. during the period of 1947 to 1984.

Qus. 9 Evaluate the Separatist Movement in India.

Qus. 10 Write short notes [Any Two]

A] Green Revolution

B] Fundamental Principles of foreign policy of India.

C] Women Empowerment

D] Development in Science and Technology

&&&&

मराठी रुपांतर

वेळ— ३ तास

एकूण गुण— १००

सूचना— १) कोणतेही पाच प्रश्नसोडवा.

२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न १ ला. १८५७ च्या उठावाचे स्वरूप आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न २ रा. सामाजिक व धार्मिक सुधारणा चळवळीत ब्राम्हो समाज व आर्य समाज यांचे योगदान सांगा.

प्रश्न ३ रा. जहालवादाच्या उदयाची पार्श्वभूमी व लोकमान्य टिळकांचे राष्ट्रीय चळवळीतील योगदान याविषयी सविस्तर लिहा.

प्रश्न ४ था. संस्थानांच्या विलीनीकरण संदर्भात सरदार पटेलांचे योगदान सांगा.

प्रश्न ५ वा. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

अ) १८५७ च्या उठावाची राजकीय व धार्मिक कारणे

ब) आर्थिक निःस्सारणाचा सिध्दांत

क) क्रांतिकारी राष्ट्रवाद

ड) चलेजाव आंदोलन

प्रश्न ६ वा. आणीबाणी लागू करण्यास कारणीभूत घटकांचे विश्लेषण करा.

प्रश्न ७ वा. जनता सरकारच्या (१९७७—८०) कामगिरीचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न ८ वा. भारताच्या रशिया बरोबरील संबंधांचा (१९४७—८४) आढावा घ्या.

प्रश्न ९ वा. भारतातील फूटीरतावादी चळवळीचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न १० वा. टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

अ) हरितक्रांती

ब) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाची मूलतत्वे

क) महिला सबलीकरण

ड) विज्ञान व तंत्रज्ञानातील प्रगती

T.Y.B.A.

HISTORY

ARCHAEOLOGY, MUSEOLOGY AND LIBRARY SCIENCE

(Paper – VI) (02/01/2019)

Q. P. Code : 38742

(3 Hours)

(Total Marks: 100)

Please check whether you have the right question paper.

- N.B.:**
- 1) Attempt **any four** questions of which at least on question should be from **each section**.
  - 2) **All** questions carry **equal marks**.
  - 3) Answers to **all** questions should be written in the same **answer sheet**.

Section – I

1. Explain in detail the various types of Archaeological dating techniques and the methods of excavation.
2. Give a detailed account of the history of numismatic study in India.
3. Write short note on **any two** of the following :
  - a) Archaeology and Geology, Archaeology and Environment.
  - b) Brhami and Kharoshti.
  - c) Kushana and Satavahana coinage.
  - d) Contribution of Epigraphy to Indian History.

Section – II

4. Examine the history of Museum Movement in India from 1784-1947.
5. Discuss with suitable examples the various types of Museums held.
6. Write short note on **any two** of the following :
  - a) Role of a curator.
  - b) Methods of collection of objects in a Museum.
  - c) Care of Museum objects.
  - d) Types of Museum exhibition.

Section – III

7. Define the term library. Write a note on the history of library movement in India.
8. Elaborate on the methods of care of books and other material.
9. Write short note on **any two** of the following :
  - a) Duties and responsibilities of a librarian.
  - b) Classification and cataloguing of library records.
  - c) Issue of books.
  - d) Electronic revolution and libraries.

TURN OVER

(मराठी रुपांतर)
(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : १) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा. प्रत्येक विभागातून किमान एक प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३) सर्व विभागाची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

विभाग - १

१. पुरातत्त्वशास्त्रातील कालनिश्चिती आणि उत्खननाच्या विविध पध्दतीची माहिती सविस्तर लिहा.
२. भारतातील नाणकशास्त्राच्या इतिहासाच्या अभ्यासातील टप्प्याचा विस्तृत आढावा घ्या.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :
  - अ) पुरातत्त्वशास्त्र आणि भूगोल व पर्यावरणशास्त्र.
  - ब) ब्राह्मी आणि खरोष्टी लिपी.
  - क) कुशाण आणि सातवाहन नाणी.
  - ड) पुराभिलेखशास्त्राचे भारतीय इतिहासातील योगदान.

विभाग - २

४. इ.स. १७८४ ते १९४७ या काळातील भारतातल्या वस्तुसंग्रहालयातील चळवळीच्या इतिहासाचे परिक्षण करा.
५. वस्तुसंग्रहालयाच्या विविध प्रकारांची सुयोग्य उदाहरणासह चर्चा करा.
६. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :
  - अ) अभिरक्षकाची भूमिका.
  - ब) वस्तुसंग्रहालयातील वस्तु गोळा करण्याच्या पध्दती.
  - क) वस्तुसंग्रहालयातील वस्तुची काळजी.
  - ड) वस्तुसंग्रहालयातील वस्तुप्रदर्शनाचे प्रकार.

विभाग - ३

७. ग्रंथालयाची व्याख्या सांगा. भारतातील ग्रंथालयीन चळवळीच्या इतिहासावर टिप लिहा.
८. ग्रंथालयातील पुस्तके व इतर साहित्याचे संवर्धन करण्याच्या पध्दतीचे विवेचन करा.
९. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :
  - अ) ग्रंथपालाची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या.
  - ब) ग्रंथालयीन दस्तावेजांचे वर्गीकरण व तालकीकरण.
  - क) पुस्तकांची देवघेव.
  - ड) इलेक्ट्रॉनिक क्रांती व ग्रंथालये.

TURN OVER

T.Y.B.A.**HISTORY****MEDIEVAL INDIA (1000 A.D. TO 1707 A. D.)****(Paper – IV) 08/01/2019)****Duration: 3 Hours****Marks :- 100****Please check whether you have got the right question paper.**

- N.B.:**
- 1. Attempt any five questions.**
  - 2. All question carry equal marks.**

- Q.1** Explain in detail economic and political condition of India on the eve of Turkish Invasion. **20**
- Q.2** Describe the role of Qutub-ud-Din-Aibak in foundation of Delhi Sultante. **20**
- Q.3** Trace the economic, social and cultural condition of Vijaynagar empire. **20**
- Q.4** Write in detail about Sher Shah's Administrative reforms. **20**
- Q.5** Shahajahan period was the 'Golden Age'. Examine. **20**
- Q.6** Give an account of revenue policy of Mughal empire. **20**
- Q.7** Assess the role of Shivaji in the foundation of Swarajya. **20**
- Q.8** Review the agriculture and industrial condition during Mughal period. **20**
- Q.9** Discuss the growth of Art, painting and calligraphy during Medieval period. **20**
- Q.10** Write short note on (Any Two) **20**
- a) Administrative reforms of Alauddin Khilji
  - b) Sambhaji
  - c) Caste system and Slavery during sultanate period
  - d) Sikhism

*****

वेळ : ३ तास

एकूण गुण :- १००

Please check whether you have got the right question paper.

सूचना:

१. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

- प्र.१ तुर्की आक्रमण कालीन भारतातील आर्थिक व राजकीय परिस्थिती स्पष्ट करा.
- प्र.२ दिल्ली सुलतानशाहीच्यास्थापनेत कुतुबदीन ऐबकच्या भूमिकेचे वर्णन करा.
- प्र.३ विजयनगर साम्राज्याच्या आर्थिक, सामाजिक आणि सांस्कृतिक परिस्थितीवर प्रकाश टाका.
- प्र.४ शेरशाह सूरच्या प्रशासकीय सुधारणांवर सविस्तर टिपा लिहा.
- प्र.५ शहजहानच्या काळ हा 'सुवर्ण युग' होता परीक्षण करा.
- प्र.६ मोगल साम्राज्याच्या महसूल धोरणांविषयी चर्चा करा.
- प्र.७ स्वराज्य स्थापनेत शिवाजी महाराजांची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.८ मोगलकालीन शेती व कारखानदारीच्या आढावा घ्या.
- प्र.९ मध्ययुगीन काळातील कला, स्थापत्य, व हस्ताक्षर कलेच्या विस्ताराची चर्चा करा.
- प्र.१० टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)
  - १) अल्लाउद्दीन खिलजीच्या प्रशासकीय सुधारणा
  - २) छत्रपती संभाजी
  - ३) सुलतान काळातील जातप्रथा व गुलामगिरी
  - ४) शिख संप्रदाय

*****

Instruction – 1) Attempt any five questions.

2) All questions carry equal marks.

Qus. 1 Review the eminent causes of the Revolt of 1857.

Qus. 2 Explain the contribution of Arya Samaj & Prarthana Samaj in the Movement of Social & Religious Reformation.

Qus. 3 Explain the role and working method of moderates in the National Movement.

Qus.4 Explain the silent features of Indian Constitution.

Qus. 5 Write short notes. [Any Two]

- A] The Nature of 1857's Revolt
- B] Formation of Indian National Congress
- C] Revolutionary Movement of Maharashtra
- D] Economic reforms in Nehru Era

Qus. 6 Review the causes of Emergency in 1975.

Qus.7 Discuss in details success and failures of Janata Government.

Qus. 8 Review the India's relations with its neighbouring countries.

Qus. 9 Evaluate the growth of Communalism in India.

Qus. 10 Write short notes [Any Two]

- A] Nationalisation of Banks.
- B] India – U.S.A. relations (1947-1984)
- C] Women Empowerment
- D] Development in Science and Technology

&&&&

मराठी रुपांतर

वेळ— ३ तास

एकूण गुण— १००

- सूचना— १) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न १ ला. १८५७ च्या उठावाच्या ठळक कारणांचा आढावा घ्या.

प्रश्न २ रा. सामाजिक व धार्मिक सुधारणा चळवळीत आर्य समाज व प्रार्थना समाज यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

प्रश्न ३ रा. राष्ट्रीय चळवळीत मवाळांची भूमिका व कार्यपध्दती स्पष्ट करा.

प्रश्न ४ था. भारतीय राज्यघटनेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न ५ वा. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

- अ) १८५७ च्या उठावाचे स्वरूप
ब) राष्ट्रीय सभेची स्थापना
क) महाराष्ट्रातील क्रांतिकारी चळवळ
ड) नेहरू युगातील आर्थिक सुधारणा

प्रश्न ६ वा. १९७५ च्या आणीबाणीच्या कारणांचे परीक्षण करा.

प्रश्न ७ वा. जनता सरकारचे यशापयश याविषयी सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न ८ वा. भारताचे शेजारील राष्ट्रांबरोबरील संबंधांचा आढावा घ्या.

प्रश्न ९ वा. भारतातील जमातवादाच्या विकासाचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न १० वा. टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- अ) बँकांचे राष्ट्रीयीकरण
ब) भारत—अमेरिका संबंध (१९४७—८४)
क) महिला सक्षमीकरण
ड) विज्ञान व तंत्रज्ञानातील प्रगती

T.Y.B.A.

HISTORY

ARCHAEOLOGY, MUSEOLOGY AND LIBRARY SCIENCE

(Paper - VI) (10/01/2019)

(3 Hours)

Q. P. Code : 38743

(Total Marks: 100)

Please check whether you have the right question paper.

- N.B.:**
- 1) Attempt **any four** questions of which at least on question should be from **each section**.
  - 2) **All** questions carry **equal marks**.
  - 3) Answers to **all** questions should be written in the same **answer sheet**.

Section – I

1. What is the meaning of Archaeology? Discuss in detail Archaeology's connection with other sciences.
2. Define the term epigraphy and discuss the types of inscriptions.
3. Write short note on **any two** of the following :
  - a) Dating techniques.
  - b) Brahmi and Kharoshti inscriptions.
  - c) Gupta coinage.
  - d) Contribution of Numismatics to Indian History.

Section – II

4. Define the term Museum and trace the various types of Museums in India.
5. State the different methods of collecting antiquities in Museums.
6. Write short note on **any two** of the following :
  - a) Museum movement in India.
  - b) Role of a curator.
  - c) Care of organic objects.
  - d) Types of exhibition.

Section – III

7. Define the term library and describe the role of a librarian in modern library.
8. Explain the various methods of taking care of books in a library.
9. Write short note on **any two** of the following :
  - a) Classification of books.
  - b) Inter-library loan facility.
  - c) Issue of books.
  - d) Reference services.

TURN OVER

(मराठी रुपांतर)
(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : १) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा. प्रत्येक विभागातून किमान एक प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३) सर्व विभागाची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

विभाग - १

१. पुरातत्त्वशास्त्र म्हणजे काय? पुरातत्त्वशास्त्राचे अन्य शास्त्राशी असणारे संबंधांची सविस्तर चर्चा करा.
२. पुराभिलेखशास्त्राची व्याख्या लिहून पुराभिलेखांच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :
अ) कालमापन पध्दती.
ब) ब्राह्मी आणि खरोष्टी लिपी.
क) गुप्तांची नाणी.
ड) भारतीय इतिहासातील नाणकशास्त्राचे योगदान.

विभाग - २

४. वस्तुसंग्रहालय म्हणजे काय? भारतातील वस्तुसंग्रहालयांच्या विविध प्रकारांचा आढावा घ्या.
५. वस्तुसंग्रहालयामध्ये दुर्मिळ वस्तुसंग्रह करण्याच्या विविध पध्दती सांगा.
६. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :
अ) भारतातील वस्तुसंग्रहालय चळवळ.
ब) अभिरक्षकाची भूमिका.
क) सेंद्रिय वस्तूची काळजी.
ड) वस्तुप्रदर्शनाचे प्रकार.

विभाग - ३

७. ग्रंथालयाची व्याख्या लिहून आधुनिक ग्रंथालयातील ग्रंथपालाची भूमिका विशद करा.
८. ग्रंथालयातील पुस्तकांची काळजी घेण्याच्या विविध पध्दती स्पष्ट करा.
९. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :
अ) पुस्तकांचे वर्गीकरण.
ब) आंतर ग्रंथालय कर्ज सुविधा.
क) पुस्तकांचे वाटप.
ड) संदर्भ सेवा.

TURN OVER

T.Y.B.A.

HISTORY

HISTORY OF MARATHAS

(Paper – VII) (JAN-2019)

Total Marks: 100

Note: 1. Attempt any five Questions

2. All questions carry equal marks

1. Bring out the significance of the Marathi or Persian Sources for the history of the Marathas.
2. Review the Socio-cultural and political conditions of Maharashtra in early 17th century.
3. Comment on: 1. Afzalkhan Episode 2. Maharani Tarabai
4. Critically evaluate the importance of the Shivaji's Coronation.
5. Trace the events that led to the Civil War between Shahu and Tarabai.
6. Review the circumstance leading to the third battle of Panipat. What were the causes of the defeat of Marathas?
7. Estimate the achievements of Madhavrao I in restoring the lost prestige and power of the Marathas after the third battle of Panipat.
8. State the causes of the downfall of the Maratha power.
9. Give an account for the administration of Chhatrapati Shivaji Maharaj with special reference to Ashtapradhan Mandal.
10. Write short note on **any two** of the following:
  - A) Karnataka Expedition of Shivaji Maharaj
  - B) Chhatrapati Rajaram
  - C) Malharao Holkar
  - D) Position of Women under Maratha rule

*****

(मराठी रुपांतर)

वेळ: ३ तास

एकूण गुण: १००

सूचना: १. कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. मराठ्यांच्या इतिहासाच्या अभ्यासासाठी मराठी अथवा फारसी साधनांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
२. सतराव्या शतकाच्या पूर्वार्धातील दख्खनच्या राजकीय, सामाजिक व सांस्कृतिक परीस्थितीचा आढावा घ्या.
३. भाष्य करा: १. अफझलखान प्रकरण २. महाराणी ताराबाई
४. शिवाजी महाराजांच्या राज्याभिषेकांचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.
५. शाहू आणि ताराबाई यांच्या मधील यादवी युद्धास कारणीभूत ठरलेल्या घटनांचा मागोवा घ्या.
६. पानिपतच्या तिसऱ्या युद्धास कारणीभूत ठरलेल्या परिस्थितीचा आढावा घ्या, त्यामध्ये मराठ्यांच्या पराभवाची कारणे कोणती होती?
७. पानिपतच्या तिसऱ्या युद्धानंतर मराठ्यांचे गेलेले वैभव व सत्ता परत मिळविण्यासाठी पहिल्या माधवराव पेशव्याने केलेल्या कामगिरीचे मुल्यांकन करा.
८. मराठी सत्तेच्या ज्ञासाची करणे विशद करा.
९. अष्टप्रधान मंडळाच्या विशेष संदर्भासह शिवाजी महाराजांच्या मुलकी प्रशासनाची माहिती सांगा.
१०. खालील पैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा.
  - अ) शिवाजी महाराजांची कर्नाटक मोहीम
  - ब) छत्रपती राजाराम
  - क) मल्हारराव होळकर
  - ड) मराठेकालीन स्त्रियांची स्थिती

*****

Please check whether you have the right question paper.

N.B.: 1) Attempt **any five** questions.

2) **All** questions carry **equal marks. (20 marks each)**

1. Explain the term Cold War and elaborate its causes.
2. Describe the meaning and growth of non-alignment movement.
3. Analyse the progress of Arms Race from 1962 - 1989.
4. Discuss the causes of 1979 revolution in Iran and the role of Ayatollah Khomeini.
5. Evaluate the factors that led to the collapse of communism in USSR.
6. Comment on :
  - a) Economic Miracle in Japan
  - b) Open Market Economy in China
7. Examine the circumstances that led to the establishment of the Organization of African Unity (OAU).
8. Give an account of Civil Rights Movement in the United States of America.
9. Review the causes and effects of poverty in the contemporary world.
10. Write Short Notes on **any two** of the following :
  - a) Cold war in Vietnam
  - b) Iran- Iraq Conflict
  - c) Achievements of U.N.O
  - d) Women's Liberation Movement

(मराठी रुपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : १) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)

१. शीतयुद्ध ही संज्ञा स्पष्ट करून शीतयुद्धाच्या कारणांची सविस्तर माहिती द्या.
२. आलिप्ततावादी चळवळीच्या अर्थ सांगून चळवळीच्या वाटचालीचे वर्णन करा.
३. इ.स. १९६२ ते १९८९ या काळातील शस्त्रास्त्र स्पर्धेच्या विकासाचा वृत्तांत लिहा.
४. इ.स. १९७९ च्या इराणी क्रांतीच्या कारणांची चर्चा करून क्रांतीमधील आयतुल्ला खोमेनी यांच्या भूमिकेचे विवेचन करा.
५. रशियातील साम्यवादाच्या अधःपतनाला कारणीभूत ठरलेल्या घटकांचे मुल्यांकन करा.
६. भाष्य करा :
अ) जपानमधील आर्थिक चमत्कार
ब) चीनमधील 'खुली बाजारपेठ' व्यवस्था
७. आफ्रिकन एकता संघाच्या (OAU) स्थापनेला जबाबदार ठरलेल्या परिस्थितीचे परिक्षण करा.
८. अमेरिकेतील नागरी हक्क चळवळीचा आढावा घ्या.
९. समकालीन जगातील गरिबीची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

१०. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :

- अ) व्हिएतनाम आणि शीतयुद्ध
- ब) इराण - इराक संघर्ष
- क) संयुक्त राष्ट्रसंघटनेचे (UNO) यश
- ड) स्त्री मुक्ती चळवळ

T.Y.B.A.

HISTORY

ELEMENTS OF RESEARCH METHODOLOGY

(Paper – IX) (JAN-2019)

Q.P. Code :37805

[Time: 3 Hours]

[Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. Answer any five questions
  2. All questions carry equal marks

1. Explain the meaning of social science research and discuss its objectives with relevant examples
2. Describe the characteristics of an ideal hypothesis
3. Make a study of Case Study as a good research design
4. What is a Questionnaire? Explain its characteristics, merits and demerits.
5. Make a study of the steps that a researcher in Maratha history will take to collect and classify source material.
6. Is Data Processing important in social science research? Discuss.
7. Examine different types of Research Reports with suitable examples.
8. Write short notes: (**any two**)
  - a. Sources of a research problem
  - b. Interview Method
  - c. Data Analysis
  - d. Bibliography

Turn Over

(मराठी रुपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण: १००)

सूचना : १. पुढीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे द्या.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. सामाजिक शास्त्रांतील संशोधनाचा अर्थ सांगून संशोधनाच्या उद्दीष्टांची उचित उदाहरणांसह चर्चा करा.
२. आदर्श अभ्युपगमाच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
३. व्यष्टी अध्ययन पध्दतीचा एक सुयोग्य संशोधन आराखडा म्हणून अभ्यास करा.
४. प्रश्नावली म्हणजे काय? प्रश्नावलीची वैशिष्ट्ये, फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.
५. मराठ्यांच्या इतिहासाचे संशोधक म्हणून संदर्भ साधनांचे संकलन व वर्गीकरण कसे कराल त्याची माहिती द्या.
६. सामाजिक शास्त्रांच्या संशोधनात तथ्य प्रक्रियाकरण महत्वाचे आहे का? चर्चा करा.
७. संशोधन अहवालाच्या प्रकारांचे उचित उदाहरणांसह परिक्षण करा.

८. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)

- अ) संशोधन समस्येची साधने
- ब) मुलाखत पध्दती
- क) तथ्य विश्लेषण
- ड) संदर्भ सूची